

A1 Slovenija, d. d. M+386 40 40 40 40
Ameriška ulica 4 F +386 40 44 35 99
1000 Ljubljana A1.si

Agencija za komunikacijska
omrežja in storitev
Stegne 7
1000 Ljubljana

Datum: 29.3.2024

Zadeva: Pripombe na Analizo spremembe hitrosti univerzalne storitve

Spoštovani,

preučili smo Analizo spremembe hitrosti univerzalne storitve ter pripadajoča predloga Splošnega akta o spremembah Splošnega akta o prenosni primerni za širokopasoven dostop do interneta in Splošnega akta o spremembah in dopolnitvah Splošnega akta o kakovosti univerzalne storitve, ki jih je Agencija objavila na spletni strani dne 26.2. 2024 in povabila zainteresirano javnost, da posreduje svoja mnenja predloge in pripombe, zato v nadaljevanju podajamo mnenje družbe A1 Slovenija d.d.

Analiza obsežno obdela stanje na trgu, vendar presenetljivo na teh podatkih utemelji popolnoma napačen zaključek.

Strategija razvoja gigabitne infrastrukture do leta 2030, po kateri naj bi bila vsa slovenska gospodinjstva že leta 2025 povezana z omrežji, ki omogočajo hitrost 100 Mbit/s in so nadgradljiva na gigabitno hitrost, na katero se sklicuje analiza kot nekaj praktično že doseženega, je preambiciozna in neuresničljiva. Kot je pokazalo testiranje interesa za komercialno gradnjo, ne bo investicij brez javnega financiranja. Za resen napredek pa ni sredstev.

Kot pomemben dosežek in korak h gigabitni družbi se navaja podelitev 26 GHz pasu, vendar njegova komercialna uporaba ne bo možna pred letom 2025 pa še to bo zgolj v gosto naseljenih območjih zaradi kratkega dosega. Za večje hitrosti na podeželju bo država morala omogočiti backhauling na frekvencah v 80 GHz pasu (t.i. E-band), ki so trenutno v preveliki meri oddane za obrambne namene.

Ni jasno, kako je BEREC priporočilo (VHCN) s povečanjem zahtevane zmogljivosti mobilnih omrežij, olajšalo uporabo FWBA. Prej obratno. Višje kot so omejitve za subvencije za gradnjo, manj je realistično doseganje minimalnih ciljev tam kjer danes ni omrežij. Slovenska strategija financiranja z javnimi sredstvi namreč zahteva minimalno hitrost 350 Mbit/s z mobilnim omrežjem, da je investitor upravičen do sofinanciranja iz javnih sredstev.

Potrebe končnih uporabnikov se resda višajo, kot se tudi količine prenesenih podatkov. Vendar to ne pomeni, da je mogoče na ruralnih delih lažje premostiti ovire, ki so v preteklosti (in bodo še nekaj časa) onemogočale določitev višje hitrosti kot minimalne za univerzalno storitev.

Agencija je v nabor storitev univerzalne storitve uvedla širokopasovni internet sredi leta 2018, februarja 2021 pa je bila hitrost povečana na sedaj veljavno hitrost 10 Mbit/s do uporabnika (download) in 1 Mbit/s od uporabnika (upload).

Iz analize izhaja, da je penetracija NGA priključkov na gospodinjstva 71,98 %, penetracija ne-NGA priključkov pa 7,12%.

Več kot 30 Mbit/s ima dobrih 84% priključenih gospodinjstev, kar pomeni, da jih danes od vseh, ki imajo širokopasovne priključke, 16% nikoli ne dosega hitrosti 30 Mbit/s, nadaljnjih 18,57% pa ima hitrosti dostopa med 30 in 100 Mbit/s, kar pomeni, da je njihova minimalna hitrost lahko tudi manj kot 30 Mbit/s (če je maksimalna hitrost 60 Mbit/s ali manj).

Delež ruralnega prebivalstva v Sloveniji je nad 40% in je med najvišjimi v EU, delež prebivalstva, ki živi v mestih pa je 20% in je med najnižjimi v EU.

Vse navedeno je bistveno drugače kot v državah, kjer so že uvedli hitrost 30 Mbit/s. V Sloveniji je zaradi razpršenosti naselitve in razgibanosti reliefa bistveno težje zagotavljati univerzalen dostop, zlasti če gre za minimalne hitrosti, ki presegajo povezljivost z bakrenim omrežjem, ki je preostanek državnih investicij v univerzalne storitve prejšnjih generacij.

Od storitev, ki so zajete v nabor univerzalnih storitev po ZEKom-2, le delo od doma in izobraževanje na daljavo predstavljata zahteve po večji pasovni širini in porabi podatkov v realnem času, zlasti če se uporablja videokonferenca. Tudi v tem primeru pa je maksimalna zahteva v omejenem delu dneva 4 Mbit/s. Tudi če je uporabnikov več kot 2 – kar ni običajno oz. je veljalo zgolj v času COVID-19, ko je hkrati potekalo šolanje na daljavo vseh otrok, še vedno več kot zadostuje okoli 10 Mbit/s. Ob tem je treba poudariti, da imajo praktično vsi uporabniki poleg fiksne širokopasovnega dostopa možnost hkrati uporabljati tudi mobilni širokopasovni dostop, tako da kombinacija obeh dostopov omogoči tudi več-članski družini hkratno videokonferenco. 30 Mbit/s je torej zelo bogata zahteva, če je govora o res minimalnem naboru storitev iz ZEKom-2.

Tudi izračunu količine prenosa podatkov za potrebe dela od doma in šolanja od doma je izračun precenjen, saj v povprečju vsi družinski člani (vključno s šolarji) niso 8 ur na dan na videokonferenčnih sestankih/predavanjih, ampak kvečjemu 20% časa. Agencija tudi sama ugotavlja, da je trend dela in šolanja na daljavo v upadanju, opazovana leta pa so zaradi lock downa anomalija. »Infotainment«, ki ga Agencija tudi omenja v analizi kot razlog za tako visoko minimalno hitrost, pa ni v zakonskem naboru univerzalnih storitev. Res je sicer, da so daleč največji porabnik podatkovnega prenosa OTT ponudniki infotainmenta, ki pa se krčevito upirajo, da bi pošteno prispevali k izgradnji tega manjkajočega dostopovnega omrežja.

Treba je dalje razlikovati med naročeno in dejansko hitrostjo, ki je skladno s splošnim aktom o kakovosti dostopa do interneta običajno lahko nižja - 80% maksimalne hitrosti, minimalno pa je pol nižja (50%). Zato torej ZEKom-1 argument glede 80% naročenih prenosnih hitrosti, ki presegajo 30 Mbit/s, ne pomeni, da je na tej podlagi mogoče predpisati minimalne hitrosti, ki jo je treba zagotoviti univerzalno, saj te hitrosti 16% gospodinjstev nikoli ne dosega zaradi tehničnih nezmožnosti. Dalje, slabih 20% gospodinjstev danes sploh ne uporablja dostopa do interneta in tudi lahko spada v kategorijo nezmožnih. Poleg tega pa je še 10% gospodinjstev, ki sicer ima naročeno hitrost nad 30 Mbit/s, vendar večino časa dosega nekoliko nižje hitrosti. Ko govorimo o FWBA dostopu, je lahko minimalna hitrost celo 25% maksimalne, kar pomeni da uporabnik lahko v določenem delu dneva dosega zgolj 25 Mbit/s, čeprav je naročen na 100 Mbit/s. Nadgradnja mobilnih omrežij na 5G tehnologijo ne pomeni avtomatsko višjih hitrosti na skrajnem ruralu, kjer je naselitev izjemno razpršena, saj tam bodisi sploh ni baznih postaj bodisi se ne splača nadgrajevati anten zaradi zelo nizkih prenosnih potreb.

Tudi satelitska omrežja bi lahko zagotovila telefonijo oz. medosebne komunikacijske storitve preko internetnega protokola, tako da bi lahko izvajala univerzalno storitev, kar je napačno ocenjeno v analizi.

Stroški iz analize za zagotovitev pokrivanja so bistveno podcenjeni (npr. bazna postaja na skrajnem ruralu stane prej 100.000 EUR kot 20.000 EUR), precenjeni pa so tudi prihodki,

s katerimi naj bi operater nadoknadil te stroške. Operaterji imajo namreč ob zagotavljanju storitev znatne druge stroške, ki ob konkurenci na trgu, kakršna je v Sloveniji, praktično ne omogočajo pozitivne marže.

Navedena obveznost 30 Mbit/s naj bi bila enaka, kot jo imajo mobilni operaterji skladno z razpisno dokumentacijo za večfrekvenčno dražbo, ki je bila izvedena leta 2021 in na podlagi odločb o dodelitvi radijskih frekvenc. Vsak od navedenih operaterjev mora do 31.12.2025 pokriti 99% prebivalstva z mobilnim internetom z navedeno hitrostjo.

To seveda absolutno ne drži. Univerzalna storitev daje pravico 100% pokritosti z delujočo storitvijo znotraj gospodinjstva. Širokopasovni dostop na fiksni lokaciji ima bistveno drugačne zakonitosti glede pogodbene hitrosti kot mobilni dostop do interneta. Obveznost pokrivanja 30 Mbit/s iz javne dražbe frekvenc je tako zgolj teoretična (izračun pokrivanja iz planerskih orodij) in zlasti gre za zunanje (outdoor) pokrivanje, ki ni enako FWBA pokrivanju, ki pomeni zagotavljanje konstantne in tudi minimalne hitrosti znotraj zidov gospodinjstva. Tovrstno obveznost pokrivanja poznamo iz javne dražbe 2014 in je bistveno drugačna, zato je tudi precej nižja hitrostna omejitev (10/1 Mbit/s). Tudi novejša tehnologije, kot so beam forming in dodatne frekvence za 5G, ki jih omenja analiza, še dolgo ne bodo na voljo oz. ne bodo nikoli ekonomične na ruralu.

Skratka menimo, da je tak drastičen dvig hitrosti univerzalne storitve absolutno preuranjen in pretiran. Najprej naj se s pomočjo javnih sredstev dosežejo daljnosežni načrti Digitalne strategije 2030 in naj se s sprostitvijo 80 GHz pasu toge vojaške rezervacije omogoči backhauling mobilnih baznih postaj po nižjih cenah in s tem znižanje stroška transportnega omrežja. Naj se poleg investicijam tudi da še nekoliko časa razvoju mobilnih in satelitskih omrežij, do takrat pa se univerzalna hitrost omeji na največ 12/1 Mbit/s maksimalne pogodbene hitrosti. Ni dopustno, da se z enostranskim oblastnim ukrepom investicijski razkorak v celoti prisilno preváli na operaterje pod pretvezo doseganja univerzalne storitve za delo od doma vse ob primerjanju z neprimerljivimi državami. Tudi prehodni rok za tako visoko obveznost je prekratek (moral bi biti vsaj 2028 ali 2030) in ga kot rečeno ni mogoče povezovati z obveznostjo mobilnih operaterjev iz javne dražbe. Bele lise bodo ostale bele, dokler ne bo resnih, komercialno nesorazmernih socialnih investicij, ki jih država ne more kar prevaliti na gospodarske subjekte. Koristi od tega pa bodo imeli zlasti ponudniki OTT »infotainmenta«, ki jih gradnja manjkajočega dostopovnega omrežja ne zanima.

Lep pozdrav,

A1 Slovenija, d.d.

Marko Stoilovski
Vodja za regulatorne
in konkurenčno-pravne zadeve

in

Gregor Krsmanovič
Direktor sektorja za splošne zadeve